

Nr 606

Av herrar **Adamsson** och **Nilsson** i Östersund, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 139, angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m.*

I proposition nr 139 föreslås en utbyggnad av yrkeskolverksamheten på så vis att statens medverkan i yrkesutbildningen huvudsakligen skall ske genom ett väsentligt ökat ekonomiskt stöd åt utbildningsverksamheten. För de närmaste femton åren förordas en ökning av kapaciteten i heltidskurser för industri, hantverk, handel och husligt arbete med inemot det dubbla, från cirka 1 100 till 2 000 heltidsavdelningar.

Den framväxande enhetsskolan, som bl. a. syftar till likvärdighet mellan teoretiska och praktiska utbildningslinjer, de stora årskullarna i de unga åldrarna och näringslivets behov av kvalificerad arbetskraft utgör en treenighet, som mycket tungt borde påverka den vågskål i vilken förslaget om förbättrad yrkesutbildning ligger. Till detta kommer, vilket 1952 års yrkesutbildningssakkunniga konstaterade i sitt inte blott stora utan också dagsanalyserande betänkande, att yrkesutbildningen är försummad i vårt land. Även om man således med glädje hälsar ovannämnda proposition, vilken i stort sett följer de sakkunnigas förslag, bör det understrykas, att den innebär ett minimiprogram. Någon prutmån finns ej, om man vill lägga en hållbar grund för den framtida utvecklingen. Snarare talar många skäl för att upprustningen borde genomföras snabbare.

Under överskådlig tid framåt kommer bland de uppväxande ungdomarna efterfrågan på utbildning att vara större än tillgången på skolor. Femtonårsförslaget på riksdagens bord innebär i sig själv en *minskad* utbyggnadstakt i jämförelse med de senaste tio åren. På en stor och opinionsbildande konferens i yrkesutbildningsfrågor, arrangerad i Stockholm av Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund i augusti förra året med representanter för de yrkessakkunniga, arbetsmarknadsstyrelsen, yrkesskolor, Landsorganisationen, arbetsgivarorganisationer, Kooperativa förbundet, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, lantmannaskolor, fackförbund m. fl., underströks därför från alla håll vilkten av en snabbt förbättrad yrkesutbildning. Talesmännen må ha varit representanter för företagsledare, näringsliv, ungdomsrörelse eller samhällsliv; alla var de överens om att yrkesundervisningen står högt uppe på listan över nödvändiga samhällsreformer eftersom denna utbildning är en produktiv investering med stark social effekt.

Kostnadsskillnaden mellan femtonårs- och tioårsalternativet är enligt yrkesutbildningssakkunniga ca 5 miljoner kronor, något mer alltså än vad staten

avser att restituera i nöjesskatt till den svenska filmen. Vikten av att det handlas snabbt i frågan om yrkesutbildningen är av den natur, att det bör finnas möjlighet till utrymme för denna merutgift. I sammanhanget räcker det kanske att erinra om vad arbetsmarknadsstyrelsens yrkesråd mycket energiskt understrukit: kostnaderna får ej utgöra ett hinder för att yrkesutbildningens upprustning genomföres snabbare än på de föreslagna 15 åren!

Önskvärdheten och behovet av att genomföra det föreslagna utbyggnadsprogrammet på kortare tid än 15 år har likaledes betonats av överstyrelsen för yrkesutbildning. Nämnas bör också, att Stockholms stad, vars *nuvarande* yrkesutbildningskapacitet utgör målsättning för vad den övriga delen av landet skall nå fram till efter 15 år, nyligen beslutat att dess yrkesutbildningsmöjligheter skall fördubblas under kommande 5-årsperiod.

Förhoppningarna om en snabb utbyggnad av det lokala yrkesskoleväsendet reduceras tyvärr betydligt, därest statsbidrag till byggnader inom det kommunala yrkesskoleväsendet icke skulle lämnas efter samma grunder som gäller för folkskolorna. I förslaget till riksdagen avvisas tyvärr nya former för investeringsbidrag. Det sägs att i nuvarande läge med stark expansion av kommunernas byggnadsinvesteringar inom en mångfald områden bör inte behovet av statsbidrag på yrkesutbildningens område överskattas. Om detta är en motivering, förefaller den i sammanhanget vara anmärkningsvärd. I nuvarande läge synes det vara svårt tänka sig att man utan statsbidrag för nyinvesteringar skall kunna få en erforderlig stimulans till att kommunerna gör allt på vad dem ankommer för att bygga ut yrkesutbildningen. Hänvisningen till andra högre kommunala skolor haltar åtskilligt. Den praktiska studieinriktningen är eftersatt i förhållande till den teoretiska, och det är detta förhållande, som bör vara avgörande, när yrkesutbildningen nu äntligen skall byggas ut.

Även om det står köer av elever till skolor för yrkesundervisning behöver man fördenskull inte göra elevernas skoltid avskräckande i fråga om arbetstimmar. Enligt förslaget skall arbetsveckan för såväl helårs- som termins- och specialkurser för samtliga näringsgrenar omfatta lägst 37 och högst 45 veektimmar. Förlängning av arbetsveckan *över* 45 timmar skall dock inte förekomma. Avser måhända denna veekotid att strypa tillströmningen till yrkesskolorna? Inom samhällslivet i övrigt pågår en utveckling mot kortare arbetstid, och eftersom det inom yrkesskolan rör sig om ungdom som merendels är under 20 år borde kravet på en kortare arbetsvecka vara motiverat även ur fysiologisk synpunkt. Självklart bör det generella samhällskravet på kortare arbetstid även innefatta yrkesskoleeleverna och maximalt 40 timmar per arbetsvecka tillskrivas denna undervisning. En vecka på 45 timmar för eleverna påverkar för övrigt också yrkeslärarnas tjänstgöringsskyldighet. *Detta* borde också tala för en arbetsvecka om högst 40 timmar för de unga människor, som till sin egen nytta men även för samhällsproduktionens skull söker sig till yrkesskolorna.

Men det får inte glömmas bort att i vårt glest befolkade land har många ungdomar av ekonomiska och geografiska skäl föga chans till yrkesutbildning. En

del av dessa sköter sitt förvärvsarbete på dagarna och offerar många kvällar i veckan på studier. Detta blir en orimlig arbetsbörda, som är fysiskt påfrestande och som även tvingar till skadlig isolering från både kamrater och samhälle.

Ett utbyggt stipendiesystem skulle betyda en lättnad för de många som av ekonomiska eller geografiska skäl antingen inte får någon utbildning alls eller också offerar både dagar och nätter på att skaffa sig en sådan. Förr eller senare måste därför statsmakterna ge yrkesskoleeleverna ökad chans till högre stipendier. Det kan inte vara rimligt, att elever vid kommunala yrkesskolor boende på skolorten diskvalificeras från stipendium, därest vederbörandes föräldrar har ett beskattningsbart belopp på 6 430 kronor eller därutöver. Barnens utbildning i en yrkesskola får under inga förhållanden vara beroende av att de valt sina föräldrar med den ekonomiska urskillnad, som ligger över de snäva stipendiegränserna!

Med anledning av ovanstående hemställes därför,

att riksdagen måtte besluta,

att hela utbyggnaden av yrkesutbildningen genomföres under kommande tioårsperiod;

att statsbidrag lämnas till byggnader i det kommunala yrkesskoleväsendet efter samma grunder, som gäller för folkskolan;

att veckotiden för helårs-, termins- och specialkurser för samtliga näringsgrenar maximalt måtte omfatta 40 timmar;
samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att stipendiesystemet vid yrkesskolorna överses i syfte att höja stipendierna och öka stipendiemöjligheterna.

Stockholm den 13 april 1955

Erik Adamsson

Birger Nilsson
